

אמריקה תוהה על תעודתה

יצחק עברי

להדביק תו זה לממשלת טרומאן, שכן לא מעטים הם הסבורים, כי המהפכה הקומוניסטית בסין היא ילודת מישגה בווינגטון... מכאן אין לך דבר העשוי יותר להתקבל על לבם של המאזכרים באמריקה מן הרעיון על הצורך הדחוף למצוא את הבוגדים — קל וחומר לנוכח מלחמת קוריאה. זה ששה חדשים בולשים איפוא בין פקיד משרד החוץ, ואת השעיר לעזאזל מדמים למצוא באציון, זה „הדיפלומט במכונסי הפסים שהיגיון באנגלית של אוקספורד“ כלשונו הארסית של מרקארתי, וסינאטור וארי, הרפובליקני הימני, מדבר דברים מפורשים עוד יותר: „מר אציון חייב ללכת! יש בו סיכון גדול לבטחון המדינה“. באה מלחמת קוריאה ונתנה בידו גשק חד: „דמם של בנינו, הנופלים בחזית קוריאה, בראשו של מר אציון! ואין בה, בתגובת הבו והמהאה של הנשיא טרומאן, כדי לפסול אמירה זו לחלר טין כסיסמת בחירות בנובמבר הבא.

אמנם לא כל חברי הבתים המחקקים והמדינאים עונים אמן אחרי מקראתה, ולא בקרב הדימוקראטים בלבד מתעוררים אישים ידועי שם לבקר מעשיו. ביקורת חריפה השמיע בשעתו חבר הסינאט שאוויץ, קאחול אדוק מגירמכסיי קו, שגינה את פעולותיו של מקראתה על כמת הסינאט, העלה עובדות מאורח־חיי הפרטי הנר לוח, וסיים בהדגשה, כי „הטיפול האשמות ללא יסוד וללא הוכחות על הזולת, כדי להתכבד בקלון חברו ולקנות פירסומת לעצמה, לא זו בלבד שהוא מזיק למדינה ולשמה הטוב, אלא אף עושה מעשה בלתי־נצרי“. פרופ' זכריה צ'אפי ממכללת הארווארד הגדיר את התקפת מקראתה כ„פלישת הברברים“, המכוונת בעיקרה נגד בעלי־ההשכלה ואגשי־הרוח, ושתכליתה הסופית היא לשוב בסך, בהנהגת הסינאטור טאפט, לגן־העדן האבוד של הבדלנות השלמה! נתעוררו אף שבעה סינאטורים ליבראליים במחנה הרפובליקני, שפירסמו הכרזה בראשית יוני בזה הלשון: „האומה זקוקה לנצחון הרפובליקנים, אבל לא היינו רוצים שהמפלגה הרפובליקנית תרכב לקראת הנצחון בלוויית ארבעת הפרשים של הפחד, הבערות, ההתעללות והדיבה“.

מהו יעודה של אמריקה בדור זה? שאלה זו, שטובי הוגי־הדעות האמריקנים מתחבטים בה זה־כבר, כוסתה ערפלי־כפור של המלחמה הקרה, הנערכת זה חמש שנים רצופות, עד למלחמת קוריאה, בקצב גובר ובתריפות מוסיפה. בעטיה של מלחמה זו נעשה לעיקר־העיקרים לא בירור תכנו של יעוד זה, אלא שמירת העמדות במאבק האיתנים, לבלום כל נסיון התפשטות נוסף מצד רוסיה, להשיב בטכסיסי־בזק תעמולתיים על טכסיסי הצד שכנגד, להתקדם במירוץ־ההזדיינות, תוך כדי שמירה על המשק ממשבר ומפשיטת־רגל, ועל הכל, להלחם ב„גים החמישי“ האמריקני, אלו הקומוניסטים ואוהדיהם תגלויים והנסי־תרים — באלה כל מעיניה של אמריקה בשעה זו. וכך נמצאו שומרי החומות דנים לא בדברים החיוביים, הבונים, שצריכים למלא נפשו של אמריקני טוב, אלא באותם הדברים השליליים ששומר נפשו ירחק מהם, שלילת הקומוניזם נעשתה תוכן החיים המדיניים והמחשבה המדינית באמריקה; רדיפת הקומוניסטים וביעור קניהם נעשתה מצוות־עשה דחופה שבדחופה, והסני־גוריה על הקאפיטליזם כמו שהוא, על כל מישגותיו ועוונותיו, הפכה לחובה לאומית ממש. מה מן החיוב יש בדימוקרטית האמריקנית, מה בפיה להגיד לעולם נבון וחדד לבאות — לדברים אלה לא נמצאו דואגים מרובים.

לשיא הצעקנות הזולה הגיע מסע הקינטור והקיטרוג של הסינאטור הרפובליקני הצעיר מקראתה, מסע הנמשך כששה חדשים, קולות וברקים של פירסומת עצמית, התקפות אישיות על שר־החוץ אציון ועל עוזריו, ובעקיפין — על כל ממשלת טרומאן, ירדו כרוכים בטענות על מדיניות־החוץ האמריקנית במזרח הרחוק, שכש־לונה אינו מוסבר, כביכול, אלא כבגידה אחת גדולה, או בשרשרת של בגידות קטנות, וכך וכך, מעניין הדבר, שמקראתה בעצמה, אבי „ציד־המכשפות“, „לא ידע אלא מעט מאוד בראשית מסעו, על תכנו, מהותו וסכנותיה, הממ־שיות של הקומוניזם למשטר האמריקני“ — כך העיד עליו סופרו של „טיימס“ הלונדוני, הוא לא ביקש אלא „תו להכתים בו את הדימוקראטים בתעמולת הבחירות הבאות“, ואמנם לא קשה היה

שהיא עושה, לא לטובת עצמה היא עושה, אלא לטובת העולם כולו, למען הפרולטריון הבינלאומי ולמען הקמת חברה של צדק ושלום עדיעדי.

אכן ברגע שמתערערת האמונה כאחת משתי ההנחות האמורות, סר הקסם ופקע כוחו, כפי שניתן לראות במקרהו של ד"ר פוקס. האדם המשרת את העניין האחד, שוב אינו מסוגל לשרת את המעצמה האחת. מכאן החשיבות המיוחדת הנודעת לסטיה האידיאולוגית, שסופה מביאה לידי כפירה, טיטואיסטית או אחרת, הנרסלת רוב ערכם ומסירותם של עושי דבר האידאולוגיה או ארגונה הבינלאומי. מכאן גם הרגישות וחוסר־הפשרה, שמגלה ארגון בינלאומי, כמו „הקומאינפורם“, לגבי כל עמדה עצמאית, או דבר־ביקורת קל שבקלים, אפילו מצד אוהדים לברית־המועצות. האמונה והנאמנות העיוורת הן תנאי מוחלט למהפכן כאשר לסוכן, לתועמלן כאשר למרגל.

ביטוי נוסף ובולט להתערערות האמונה באהבת־השלום של הגוש המזרחי ובצדקת כל מעשיו המדיניים ניתן לאחר פרוץ מלחמת קוריאה על ידי הנרי וולאס, ראש מייסדיה של המפלגה הפרוגרסיבית באמריקה, וולאס פרש, כידוע, ממשלת טרומאן בשל חילוקי דעות על מדיניות־החוץ ועל כוונותיה של ברית המועצות, שראה אותן ככוונות־של־שלום. עכשיו החליט וולאס, לאחר היסוסים ושיקולים ממושכים, כי בקוריאה חטאו הצפוניים במעשה פלישה, אף הודיע שהוא „מתניב לימין ארצו ולימין או“ם בשאלה זו“. פרישתו מן המפלגה הקטנה שלו, שרוב חבריה אינם מסכימים לו, היתה מסקנה מוכרחת מהכרזה זו. החלטתו של וולאס, שאמנם לא ראו אותו בארה"ב מעולם כקומוניסט אלא כ„בן־לוייה“ של הקומוניסטים, אופיינית לתמורה שחלה בדעותיהם של אנשי־רוח וליבראלים בארצות הברית, בעקבות התמורה שבאו בזירה הבינלאומית מראשית ה„מרד“ של טיטו ועד הקרבות בקוריאה והתמרת המשבר בארגון האומות.

ככל שנמשכת מלחמת קוריאה, נעתק הויכוח על הקומוניזם וסכנתו לשטח חדש ומסוכן יותר. שוב אין שואלים שאלה זו בלבד, אם מלחמת־עולם שלישית עתידה לפרוץ; אלא יש שואלים, שמה כדאי להקדימה מאחר שאין להימנע ממנה? אדם כפיליפ גאסאפ, יועץ משרד־החוץ ושגרירו המיוחד, ראה צורך

ההתקפה עודה בעיצומה. עד היום לא נמצא רבב על בגדו של שום איש מאנשי „מחלקת המדינה“ שנזכרו בפי מקיארתי, אך יש לזכור כי ועדת־החקירה של הקונגרס מטפלת בבירור זה אחרי משפט הריגול של אלגיר היס, אחרי גילוי המרגל האטומי ד"ר פוקס באנגליה ועוזרו ד"ר גולד באמריקה; ואחרי עדותו של ראש לשכת החקירות הפדראלית, מר אדגר הוואר, הממונה על הבטחון הפנימי במדינה, לפני ועדת־הקונגרס בעניין עוצם הסכנה הקומיניסטית באמריקה, בשעת מלחמה קרה וחמה כאחד. אדגר הוואר מסר מודעה שהקומוניסטים באמריקה יורדים למחתרת, משתמשים בכתב־סתרים ושוב אינם מכנסים אסיפות פומביות, לאחר שנכלאו מנהיגיהם, נאסרו כמה ארגונים פרטי־קומוניסטיים ונעצרו מייסדיהם (ביניהם הסופר הווארד פאסט). לדבריה, אין מספר הקומוניסטים המאורגנים באמריקה כולה עולה על חמשים וארבעה אלף, אלא שכנגד כל חברה־המפלגה פעיל יש למנות עשרה אוהדים ותומכים. נמצא שאנשי „הגיס החמישי“ המשוער הם כחצי מיליון איש, והם „זוממים לחדור לענפי התחבורה והתעשיות הכבדות, לגלות צפונות האטום“ וכו'. המסקנה מכל אלה: הבו תקציב מוגדל וסמכות מורחבת ללשכת החקירות הפדראלית!

ב.

הריגול כשלעצמו הוא חזיון שכית ועתיק ביחסי עמים וארצות, בין בשעות מתיחות ובין בתקופות שקטות של ידידות ושכנות טובה, ואף של אמונה בשלום נצחי. החידוש המיוחד שנתחדש הפעם הוא אולי נכונותם המפתיעה של כמה אנשים מחשובי החברה, כמו המיליונר האמריקני פילד (ממשפחת ואַנדרבילדט) והמרדעים, כחוקר האטומי פופס וכמלומד החימאי גולד, או הפקיד הגבוה היס, שמוצאו ממשפחה אמריקנית רמת־יחש — לשרת מעצמה זרה שירות של ריגול העלול, בסופו של דבר, להמיט שואה על ארצם.

הנחה ראשונה להסבר החזיון היא, כמובן, אמונתם של כל אותם „המרגלים והסוכנים האידיאולוגיים“, כי המעצמה שלמענה הם עובדים, אינה מסוגלת מטבע ברייתה להיות המתחילה במלחמת־עולם, או לערוך פלישה צבאית ביום מן הימים, וכי שירותם בא ממילא לשם השלום וחיוקו. הנחה שניה היא, שאין ממדתה של אותה מעצמה טרעה לעולם, וכל מה

לפני בית־הדין העליון נגד הכנסתו לרשימת הארגונים הקומוניסטיים. בועידה השנתית השלישית של הארגון הבלתי־קומוניסטי „האמריקנים — למען פעולה דימוקראטית“, נתקבלה הצהרה זו:

„אנו מכירים בזכותה של הממשלה לתבוע נאמנות למוסדות החופש. כתנאי לכל מינוי לסקר דות ציבורית, אבל אנו משוכנעים, כי השיטות המסורבלות של חקירת־הנאמנות בסיטונות גרמו בזק יותר מתועלת. מתוך הכרה בנחיצות הרחוקה של קומוניסטים ופאשיסטים ממוסדות רגישים ונזכרים־להיפגע, אנו מציעים:

(א) אין לערוך בדיקת נאמנות במוסדות וכעמ' דות שאינם קשורים בבטחון הלאומי.

(ב) בשעת בדיקה מעין זו יש להבטיח ליחיד את מלוא הזכות והאפשרות להתגונן, ואין לפסול אותו בלי משפט, חקירת־עדים, הגנת־פרקליט וזכות ערעור.

אמנם הרשות בידי פקיד ממשלה אחראים להפסיק עבודתם של אזרחים בעמדות חיוניות מבחינת בטחון המדינה, עד גמר חקירה זוירה וצודקת“.

ואולם בראשית ספטמבר חלה ביחס הצבור והבתים המחוקקים אל הקומוניסטים החמרה גורפת: סינאטור מר־קארן, דימוקרט, הצליח להשיג משני בתי הקונגרס — על אף התנגדותה של ממשלת טרומאן — חוק כולל נגד ארגוני הקומוניסטים, המחייב כל ארגונים מסוג זה להירשם אצל השלטונות. הואיל והמפלגה הקומוניסטית האמריקנית הכריזה שלא תירשם — קרוב לוודאי שתדרד למחתרת. הנשיא טרומאן יש בידו להטיל ואטו על החלטת שני הבתים, אך יקשה לו לעשות כזאת נוכח הרוב הגדול, שהשיג מקקארן בשני הבתים, בפרט ערב בחירות נואמבר ונוכח המשבר הקוריאני. התובע הכללי מקגראת נימק התנגדותו לחוק רישום־החובה באי־עילות התקנות ובסכנה הגדולה יותר הנשקפת מארגוני מחתרת לעומת ארגונים ליגאליים. אך נימוקיו לא נתקבלו על דעת רוב חברי הקונגרס. בינתיים הודיע אדגאר הוואר, כי מוכנות עמו תכניות לאסור, אך תפרוץ מלחמה עם רוסיה, לפחות 12 אלף מבין 54 אלף הקומוניסטים האמריקניים, המסוכנים לבטחון המדינה.

ג.

השאלה היא, מעתה: האומנם יש טעם לראות את כל חמש רבבות הקומוניסטים האמריקנים כמהפכנים מסוכנים וכמועמדים לריגול? ומלבד זאת: כלום המצוד הבלשי־משטרי היא הדרך הבדוקה והנכונה ביותר למלחמה בהתפשטות

לעצמו לחסביר ברבים את גודל הנזק הצפון בהשקפה הזאת על „מלחמת־הקדם אטומית“, ועל גודל החורבן שהיא עשויה להביא לעולם כולו. מעתה הוסט אף הויכוח על הסכנה הקומוניסטית הפנימית לשטח הטיפול בכל הקומוניסטים כבמרגלים־בפועל, ולא רק כבמרגלים־בכוח. העתונאי הבריטי דייוויד ויליאמס העיר בענין פרשת מק־קארתי ורדיפת הקומוניסטים באמריקה, ש„אחת התוצאות המדאיגות ביותר של פרשה זו, היא ריבוי השפעתה וזכותה של לשכת החקירות הפדראלית וראשה, מר הוואר“, לדעתו, עובדה זו, סכנתה גדולה הרבה מן ההתפרצויות הארעיות בקונגרס האמריקני, הגיוסים, תקציבי התגנה המוגדלים כעשרים מיליארדים דולאר, האמרת המחירים ושאר תופעות־לואי של סכסוך קוריאני, ובתוכן העובדה, כי לפחות עשר דיויות אמריקניות נלחמות כבר עכשיו במזרח הרחוק „מלחמה קטנה“ תחת דגל אום — כל אלה העמידו את המדינה במצב־חירום, למעשה, והעניקו ללשכת החקירות הפדראלית, סמכות של מוסד עליון, המצווה על שמירת בטחונה הפנימי של המדינה, גילוי אנשי־הקשר הקטנים של פופס באמריקה — גולד, גרינגלאס ואחרים — הוסיף חיוק לסברה כי הריגול הזר הסתייע באמריקה בכוח־מיכח אידיאולוגי יותר מבכוח הממון, הן כמקרי המרגלים החשובים והן במקרה עוזריהם, כעדות משפטת של יהודית קופלון.

בנאומו לפני התאגדות עורכי־הדין הפדראליים העלה הנשיא טרומאן זה לא כבר תכנית של ג' סעיפים לבלימת הקומוניזם: (א) חיוק ביצורי ארצות הברית ועזרה לאומות החפשויות בהתנגדותן לתוקפנות קומוניסטית; (ב) שיפור דרכי הדמוקרטיה, כדי להוכיח לבני אמריקה והעולם, כי המשטר הדימוקרטי הוא הטוב שבמשטרים; ג. פעולה שקטה אך יעילה נגד מעשי ההתירה הקומוניסטיים בארץ הזאת, במסגרת הזכויות הדימוקרטיות היקרות לנו, אכן מאסרם של אנשי הוועד הפועל הקומוניסטי באמריקה ושל כמה אמנים וסופרים קומוניסטיים, וכן שיטות בדיקת „הנאמנות“ שנקבעו בתקופה האחרונה, עזרו את הרושם, כי ההקפדה על מסגרת הזכויות הדימוקרטיות נתמעטה הרבה בחדשי הקיץ, סמוך למלחמת קוריאני, אנשים שתרמו פעם דולאר „לעזרת הדימוקרטיה בספר רד“ נעשו חשודים על קומוניזם, ו„ארגון־הפלי־טים האנטי־פאשיסטי“ לא קיבל רשות לערער

א. הוואר ענינו לתקציב מוגדל, וכוחותיו — כראש לשכת־החקירות — לשכללל מנגנונו ככל האפשר. אף על פי כן ראוי שישאל את עצמו: האם התקציב המוגדל והבלשים הנוספים יש בידם לתקן את הנזק הפסיכולוגי והתעמולתי של עדויות מסוג זה, ורישומן בדעת הציבור האמריקני? עדויות אלה, בצירופן להצהרות גנרלים על נשק טאקטי אטומי המוכן להמסר לידי בעלי־הברית המערביים באירופה, והכרזות לעתונאים מטעם חוגי חיל־האוויר, כי ב־1952 — 1954 תהא ברית־המועצות מוכנה למלחמה אטומית, שבה תוכל להשמיד במהלומה ראשונה 40% מן הפוטנציאל התעשייתי האמריקני ולהרוס את כרכי אמריקה — מכשירות את הקרקע להכרה המחרידה, המשתרשת בהמונים, שאין להם מנוע ממלחמת־עולם שלישית בקרוב. במישור אל של מכון גאלופ בארצות־הברית הודיעו זה לא כבר 60% מן הנשאלים על אמונתם, שמלחמה תפרוץ בהכרח תוך חמש השנים הקרובות. יתר על כן, אותו מק־ארתור המהולל, אשר עוד לפני חדשים אחדים הבטיח כי אין לצפות להתקפה ממזרח בעשר השנים הבאות, שכח תורתו מכיון שנתמנה מפקד חילות־אוו־מ בקר־ריאה, הוא הכחיש אמנם את השמועות על הבטחותיו לציאן קיי שאק, בשעת ביקורו אצלו בפורמוזה, אך להכתשתו צירף הערה, כי מפני השמועות אינם אלא „האחראים למדיניות התבו־סנית והפייסנית של אמריקה במזרח הרחוק בחמש השנים האחרונות“, והואיל וגנרל מק־ארתור זוכה לתמיכה בלתי־מוגבלת של הימין הרפובליקני ושל „שיקאגו טריביון“, לא קשה לשער, שעמדתו תינצל על־ידי הרפובליקנים בתעמולת הבחירות הבאות, שתיסוב בעיקר על שאלות מדיניות־החוץ, ארבעה מחשובי הסינא־טורים הרפובליקנים, ולורג' בראשם, כבר פיר־סמו „ניתוח המדיניות במזרח הרחוק“ ובו הם תולים רוב הבשלונות בממשלת טרומאן. רבים ממנהיגי הרפובליקנים שוב אינם מאמינים, כנראה, בפתרון של שלום לסכסוך שבין מזרח ומערב, ומהם, כגון סטאסן, התובעים בגלוי הגשת אולטימטום לברית־המועצות, שאם יישנה במקום אחר מקרה קוריאה, תצא אמריקה למלחמה נגד ברית־המועצות.

ד.

הכרה פאטאליסטית זו בגודל סכנת המלחמה, המהפנטת את קרבנה ואף נוטלת את

האידיאולוגיה הקומוניסטית, שיש בל כל כך הרבה מיסוד האמונה והקנאות הדתית? שאלה זו מעניינת לא את אמריקה בלבד, אלא גם את שאר ארצות שאינן־קומוניסטיות, ויש הבדל גדול בין הגישה הבלתי־קומוניסטית ובין זו האנטי־קומוניסטית, שהרי אלו סבורים כי המלחמה הקרה סופה שתביא לידי הפגת מתי־חות, ואלו רואים אותה כתקופת־מעבר לסכסוך־דמים עולמי שאין למנוע! ומכאן גם ההבדל שבתפיסה על האמצעים הנכונים למאבק בהש־קפת־העולם הקומוניסטית ובכל רעיון המצ־דיק משטר טוטאליטארי למען השלטת אידיאה מסוימת, קומוניסטית או אחרת.

ברי ניפוח הסכנה הקומוניסטית על ידי התעמולנים האנטי־קומוניסטיים באמריקה סכנתו בצדו, אף בעלי־הברית המערביים שמעבר־לים עשויים לראות את מצבה של אמריקה כקשה למדי, אם חצי מיליון אנשי „הגיס החמישי“ יושבים בשעריה! ואם אין זו אלא הפרזה — למי היא מועילה? לפני זמן מועט פירסם הכתב האמריקני סטיוארט אולסוף סברה בשם חוגי חיל־האוויר האמריקני, כי ברית־המועצות תהיה מוכנה למלחמה אטומית בין־יבשתית בין שנת 1952 ו־1954, ואילו גנרל מק־ארתור, שאינו חשוד על נטיות פיוס לגבי הרוסים, הכריז שאין הוא מאמין כי ברית־המועצות רוצה או מתכוונת לפתוח במלחמת התקפה בעשר השנים הקרובות. מק־ארתור סבור, שדרושות לה לברית־המועצות כעשר שנים, לפחות, עד לפיתוח כוח כלכלי, שיספיק לה לעשיית מלחמה בין־יבשתית ממושכת בהיקף גדול, וכאן הקשה הפרשן האמ־ריקני הנודע וולטר ליפמן: האומנם יש לראשי חיל־האוויר האמריקני ידיעות שונות מאלו שבידי הגנרל מק־ארתור ביאפאן? התשובה היא: לא ולא. אותן הידיעות הן, אלא שהכוונות שונות. ראשי חיל־האוויר לא מסרו לקהל חות־דעת צבאית־אסטרטגית, כי אם נתכוונו לקונגרס האמריקני, בתקוה להגדיל במידה ניכרת את כוחו של חיל־האוויר... ואולם — שואל ליפמן — אפילו חיל־האוויר האמריקני זקוק לכספים, שמא יואיל בכל זאת „לעשות שביתת־נשק עם דעת הציבור האמריקנית, ולמנוע מן הארץ הזאת כל תעמולת יתרה לשם קבלת כספים אלה?“ שאלה זו ובדומה לזו שאלו ספקנים גם את ראש לשכת החקירות הפדראלית, מר אדגאר הוואר, בענין עדותו על חצי מיליון קומוניסטים ואוהדיהם בארצות הברית, אם תמצא לומר, אף

שאר מדינות העולם. לא בשעת חולשה ויתרה איפוא אמריקה על איתלות רחובותיה, כי אם בשעת גשוג ופריחה כלכלית, ועצמה תעשייתית. לא עמדה אמריקה על טיבו של המשבר שבו נתון העולם, ועל טיב התפקיד שאמריקה חייבת למלא בו. הפחד מפני הקומוניזם השכיח מן הלב, כי המשבר הנוכחי אינו משבר ביחסים הבין-לאומיים, כי אם משבר של הציביליזציה. משבר תנאי חייה של האנושות ותוצאה של הרבה תמורות בדורות רבים. הדעה הרווחת, שיש לדחות את מימוש המטרה של המהפכה האמריקנית עד לאחר שנכשיל את המטרה הרוסית, היא לא לבד מסקנה מוטעית אלא בגידה בחיי הרפובליקה — קובע מקליש, והוא קורא את בני אמריקה לשוב אל האידיאלים של מייסדי המדינה. ג'אפארסון וחבריו.

אך האומנם תיתכן שיבה אל רעיונותיו של ג'אפארסון בדור זה כמו שהם? פרופ' גולדמן מרצה להיסטוריה בקלרמונט-קולג' בקאליפורניה הכותב על „האני מאמין האמריקני בנוסח חדש“ (בקומאנטארי), כופר בדבר. גירסת ג'אפארסון על „אתה בחרתנו“ אמריקני היא, לדעתו, נחלת העבר. אמריקה חדלה להיות יוצאת־דופן גדולה, „עולם חדש“ סגור ומסוגר, בעל מזל משלו והצלחה משלו; ארץ שהתפתחותה התעשייתית והכלכלית, המדינית והחברתית, אין לה דוגמה ואח בהיסטוריה. אמריקה מרגישה יותר ויותר, כי זרם גורלה נפגש עם זרמה של אירופה, עד לאין הפרד ביניהן. ואם יש „אתה בחרתנו“ אמריקני מבחינת צו הגורל, הריהו זה של ואשינגטון ופראנקלין, שקראו לאמריקה להיות נר לאירופה ועמוד־אש לעולם הישן. המורה את הדרך לקהיליית־עמים גדולה אחת. הרוח המהפכנית מימי יסוד הרפובליקה, בסוף המאה הי"ח, שהיתה אוניברסאלית ביסודה — שכן באה לשמש דוגמה לעולם כולו — הועם זיונה במאה הי"ט. היא הופיעה וחזרה והופיעה לעתות משׁבר: בימי לינקולן ובימי וילסון ובימי פראנקלין ד. רוואלס. היא הרוח החיובית ההולמת תפקידו של דור זה, ולא השקפות מיושנות על „איוון־כוחות“ ועל „מדינות־בינים“ ועל „שויון־משקל“ שמטיפים להם שומרי מסרתו של מאַטארניך, מאסכולת זו. ליפמאן ואחרים.

מעניין הדבר, שאף פרופ' גולדמן, כמו ארציבאלד מאַקליש, חוזר על אכסניה של סטימסון חכם המדינה הישיש „השמרני המתקדם“, כמופת לאזרח אמריקני חיובי הבונה את המהפכה האמ-

רצונו למנוע אסון היא, במידה לא מעטה, תוצאת ההפרזה שבתעמולה. כל־כך הרבו בזמן האחרון לדבר על השואה הנשקפת מן היריב והאידיאולוגיה שלו, השוללת את הערכים של האומה האמריקנית. מרוב התעסקות במגרעות שבמישטר היריב, שכחו כמעט את טיבם אמיתי של ערכים אלו. ארציבאלד מקליש, משורר, סופר וחכם־משפטים, מעזריו של רוואלס המ־נח, עמד זה לא כבר במסה מזהירה „באנטלאג־טיק מונתל־לי“, על נקודת התורפה שבעמדה האמריקנית במלחמה הקרה. טעותה של אמריקה היתה שלא הציבה לעצמה שום מטרה תיובית בבחירתה בין המשטר הטוטאליטארי ובין משטר הדימוקראטיה האמריקנית. היא לא הסבירה לעצמה ולאחרים, דימוקרטיה זו מה פירושה. על אמריקה היה להצהיר הצהרה מחודשת על „מהפכת היחיד ברפובליקנים של הזמן“. סטימסון, מחכמי המדינה המעמיקים של אמריקה, עמד והזהיר לפני שלוש שנים ויותר: „היה זה מחובתה של אמריקה — בין שישנם קומוניסטים בעולם, ובין שאינם קיימים כלל — לעשות את החירות לעובדה של ממש בעולם שלאחר המלחמה!“

העיקר הוא — לדעת מקליש — „להעמיד את השאיפה של האומה לחברה בת־חורין בראש הדאגות!“ ואם האומה האמריקנית תרצה בכל לבה לעצב משטר כלכלי, תעשייתי ופוליטי, שבו יוכל היחיד, בתורת יחיד, להיות חיי חירות וכבוד, ולפתח כשרונותיו ויכולתו כיצור אנושי — יכול תוכל למשימה. לא די לה לאמריקה במטרה השלילית של המלחמה בקומוניזם גרידא; דרושה יזמה ופעולה מוסרית למען „המהפכה של היחיד“, כבראשית ימיו של „העולם החדש“. רק בדרך זו תמצא אמריקה את הדרך אל נפשה.

המשורר וההומאניסטן האמריקני הגדול תרד בעיקר ל„כיבוש אמריקה על ידי הרובים“. חושש הוא מפני ריכוז כל החושים בכיוון אחד: להשיב לכל צעד של המדיניות הסואטית תשובה הפוכה — מין ואטו אמריקני כולל ומהופך לקומוניזם ולמשטר הסואטי. מה בברית־המרעצות אין מותרת בהוראה ובהסברה אלא התורה המארכסיסטית־סטאליניסטית, אף באמריקה אין מותר אלא היפוכה! וכל זה בשעה שההכנסה הלאומית של אמריקה הוכפלה פעמיים בדור אחד ורמת־החיים שבה היא הגבוהה שבעולם, והפוטנציאל התעשייתי שלה שקול כנגד זה של

אנו יכולים לשלוח חלב משומר לתינוקות, בלי להסביר שזהו מעשה רב במלחמה הקרה גגד הקומוניזם הרוסי"... מסקנתו היא שאין לקנות את לב ההמונים באמריקה ובעולם, אלא מתוך מאבק למען השלום ומתוך חינוך תקות השלום. מסקנה זו מחייבת חיפוש דרכים לסיום המלחמה הקרה מבית ומחוץ; ארגון קואליציות של שלום, פדראציות עמים של שלום ולא קואליציות צבאיות, המתכוננות למלחמה, כשואה שאין להמנע ממנה, ואם גם אין מי שירצה לפתוח בה.

עדיין קולותיהם של מאקליש וכיוצא בו קולות בודדים הקוראים במדבר המלחמה הקרה, אך מתרבים והולכים במחנות שונים הללו שעדיין ניהם נפקחות לראות מגרעותיה של אמריקה בתוך מאבק האיתנים: העדר תכנית רוחנית חברתית וכלכלית-תעשייתית, שתהיה בתינת סמ"שכנגד להשקפת-העולם הטוטאליטרית-הקורמוניסטית — בין בצורת הליבראליזם והחירות כעובדה של ממש, ובין בצורת הסוציאליזם הדימוקראטי; וממילא—התפשטות השלילה, הניגודים והפאטאליזם של הכליון החרוץ. בחוגי אנשי-הרוח, לפחות, גדולה ההתעוררות למעשה חיובי, לשיבה אל הרוח ואל המסורת של המהפכה האמריקנית, אל ביטול הכוח כ"יש מוחלט", ואל ביטול מדיניות-הכוח, הרואה בהרג רב ובפצצת המימן את שיא-האמצעים לשמירה על בטחונה של אמריקה.

בסופו של חשבון, עדיין לא הופרכה הנחתו של פאנדיט נהרו, שהמאבק הקר בין אמריקה ורוסיה מקורו בפרד ההדדי הגובר, ולאו דווקא בניגודים האידיאולוגיים שאין ליישבם בעזרת החרב האטומית, המשכלת לא לבד אידיאולוגיות אלא את כל היקום החי על פני האדמה, ואם אמנם כן הוא, חוזרת למקומה התביעה לערכים של חיוב, להבנה ולא לשנאה, ולמלחמה למען פתרון של שלום ונגד כל רעיון של מלחמה או מלחמת-הקדם.

ריקנית. בעיני סטימסון היה אבגוסט 1914 סופה של תקופה. מיום שעמד על דעתו, שם כל מעייניו במסקנות העובדה, שאין אמריקה יכולה להשאר עוד בבידוד בעולם. עקרון-סטימסון, שהוא היפוכו של עקרון-מזנון, הוליכו בדרך קשה ורבת חתחתים, אך גם בסוף-דרכו לא אמר נואש. ואלה דבריו בסוף ספריימי ("ליבראל לוחם"): "על הצעירים לפעול, ולא להסתפק בביקורת. עליהם להאמין באנושות ובעתידה. כי יש טוב ורע. העושה למען הטוב לא ידע תבוסה, ואם גם ידע כשלונות. החטא היחיד שאין לו כפרה הוא חטא הציניות!"

אבל לא משוררים והיסטוריונים בלבד רואים את סכנת התרכוזות היתרה במטרות השליליות. לא הם בלבד מודים בצדקת דעתו של הארי הזקן סטימסון, שהועיק עוד "בירחי הדבש" שלאחר המלחמה על חובת אמריקה לעשות את החירות לעובדה של ממש בעולמנו זה. אף אנשי-צבא כגנרל מארשל, מי שהיה ראש המטה האמריקני ושר-החוץ שנתמנה עכשיו שר-ההגנה, הזכיר זה לא כבר: "אסור לה לאמריקה לוותר על חלקה בהנהגת המאבק על השלום". הוא כיוון דבריו אלה כלפי הרברט הוואר, מי שהיה נשיאן הרפובליקני של ארצות-הברית, שהציע בזמן האחרון שבירת ארגון האומות והפיכתו למוסד "מערבי טהור". "אסור לנו — אמר גנרל מארשל — להשען הישענות מוחלטת על הכוח הצבאי והחמרי". והוא כיוון דבריו אלה גם כלפי המדיניות של ואשינגטון, כפי שבאה לידי ביטוי באמנה האטלנטית ובמלחמה הקרה. "המלחמה — אמר גנרל מארשל — אינה בגדר רע בלבד, בדורנו היא בגדר רע שאין לסובלו" וכך אמר סופר מדיני אמריקני לרגל נאומו של מארשל: "הרחקנו מעלינו לבבות רבים בחוף-לארץ, מתוך שעוררנו רושם כי סבורים אנו שאין להמנע ממלחמה ושכל מעשינו מכוונים לפי שיקולים אסטרטגיים של מלחמה, ובטירוף זה הגענו עד כדי כך, שאין